



Undring provoserer ikke til vold

- Det er lett å provosere til vold. Men undring provoserer ikke, og det er med undring vi møter ungdommene som kommer til Hiimsmoen, forteller Ine Gangdal.

Ine Gangdal er avdelingsleder på Hiimsmoen. Hun kan fortelle at få av de voksne her har kurset seg i teknikker for hvordan takle utagering hos ungdommer. Dermed er de rett og slett nødt til å bruke andre metoder, som ikke trigger utagering.

METODEN ER Å LEVE SAMMEN

- Vi bruker metoder og teknikker på Hiimsmoen også, men det viktigste er at vi lever metoden, sier Gangdal.

- "Hovedmetoden" er å leve og bo sammen med ungdommene. Det tror vi sterkt på!

Hun kom til Hiimsmoen for litt over to år sida – etter en pause på 13 år. I forrige omgang var hun der i 10. Hun har

opplevd usedvanlig få voldelige episoder på kollektivet. Det kan vel nå og da gå et vindu eller noe annet skjørt, men stort sett klarer de voksne å lese signalene før en ungdom får øst seg så mye opp at ting går veggimellom.

- Vi jobber mye for å forhindre vold, og vi har først og fremst søkelyset på oss sjøl: "Hvordan formidler jeg beskjeder?", "Hvordan håndterer jeg denne ungdommens misnøye?" Og så går vi rett og slett ikke inn i alle kamper.

STOLER PÅ EGEN INTUISJON

Men hvordan håndterer de voksne sin egen redsel? For den må da uvergelig dukke opp fra tid til annen?

- "Nå er jeg redd", sier jeg til meg sjøl. Det



Johan Hägglund og Ine Gangdal. Foto: Privat

er viktig å erkjenne det, og så analysere situasjonen, sette søkelyset på meg sjøl. Er jeg veldig redd går jeg ikke inn i situasjonen, forklarer Gangdal. Johan Hägglund som har vært medlever i Gata 6 – en liten Hiimsmoen "filial" på Sand - i 15 år, kan også fortelle at han er redd av og til. Da blir han 100 prosent bevisst på det som skjer.



- Jeg har vært i mange sånne situasjoner, og stoler på min egen intuisjon. De fleste situasjoner er til å få tak på, og ungdommen er alltid redd sjøl. Jeg er trygg på at jeg kan gjøre han eller henne trygg.

- Det er blant annet på dette området vi får veiledning - hjelp til å få denne bevisstheten. Relasjon er gjensidig. Redsel hos den ene trigger redsel hos den andre, skyter Gangdal inn.

- Ja, og mennesker kan bli farlige når den primitive delen av hjernen overtar styringa, fortsetter Hægglund. Derfor er det viktig å holde folk i gang med å prate og tenke, så de gjenopptar kontakten med den mer avanserte delen av hjernen. For å få til det prater vi mye og rolig, setter ord på situasjonen og viser forståelse for frykten og sinnet – bekrefter situasjonen.

Å UTTRYKKE SINNE ER INGEN KATASTROFE

På Hiimsmoen jobber de mye med å regulere egne følelser i møte med utagerende og grenseutprøvende

ungdommer. Og for å kunne hjelpe andre med å regulere følelser, må de altså være gode på å regulere sine egne.

- Men det gjør jo ikke noe å bli sinna, understreker Hægglund.

- En reagerer av og til med rette med sinne. Sinne kan ha en kraft jeg kan bruke – ofte fordi det er noe destruktivt ungdommene holder på med. Dessuten blir de kjent med oss på den måten, som vi blir kjent med dem når de uttrykker følelsene sine ærlig. Vi klarer å bære mer enn dem, men vi har også våre ting.

Han ser at de ansatte kanskje kan bli litt overpedagogiske.

- Det er en vanskelig balansegang det der – en balansegang mellom å regulere følelser helt, og å vise svake sider. Det er jo bra å reagere menneskelig. Ungdommene viser jo oss sine svake sider. Og når jeg kan gå tilbake å si at jeg overreagerte litt, eller rett og slett be om unnskyldning, så er jo det en styrke.

Men han understreker at de absolutt

ikke må krenke ungdommene – uansett hvor sinna de måtte bli på dem.

VERNER OM TRYGGHETEN

Nye ungdommer kan bli litt frustrert av den så tydelig uttalte ikke-voldelige kulturen som både de voksne og beboere med litt fartstid, hegner om.

Gangdal forteller at hun av og til opplever at de forsøker å presse henne – leter etter det de tror er svakhetene hennes, for å framprovosere noe de i neste omgang kan utagere på.

- Men vi prøver å ikke gå på dette. Og etter hvert aksepterer de kulturen her. På et tidspunkt skjer det nesten med alle at de begynner å verne om tryggheten vi har. De verner både oss og hverandre. Ingen skal behøve å være redd for noen på Hiimsmoen.

Innføringa i denne tryggheten starter med én gang ungdommen kommer. Da får han eller hun være med på en inntakstur bare sammen med to voksne, og får dermed knytta seg litt til noen få før de møter hele fellesskapet.



Allerede på denne turen får de oppleve at Hiimsmoen er litt annerledes. Det er ingen låste dører, og de blir ikke holdt om de utagerer. De opplever tillit.

TROR IKKE PÅ HOLDING MED MAKT

Mange ungdommer har tidligere opplevd å bli holdt i utagerende i situasjoner, men på Hiimsmoen oppstår nesten aldri situasjoner som fører til holding.

- Vi tror ikke på det å holde med makt. Det finnes andre løsninger enn å møte vold med vold, sier Hägglund.

- I vanlige hjem bruker en ikke holding mot barna. Vi inviterer ungdommene inn til en hjemlig atmosfære – vi etterstreber å likne et hjem.

Både Hägglund og Gangdal mener det er dette som er det aller viktigste med Hiimsmoen – medleverskapet, kontinuiteten og stabiliteten i ansattegruppa og den seks uker lange turnusen som innebærer at de lever livene sine sammen med ungdommene, og skaper et hjem sammen med dem. Det er det som er det mest

voldsforebyggende elementet, sånn de ser det.

LANG TURNUS GIR OVERBLIKK

- Vi tror at den lange turnusen gir de voksne et bedre overblikk, og at vi dermed kan fange signaler og bevegelser hos enkeltungdommer eller i ungdomsgruppa, forteller Gangdal. Hun mener også at redselen for ikke "å gjøre rett", ikke styrer dem like mye på Hiimsmoen som hun har opplevd i andre institusjoner. På Hiimsmoen er det ikke like viktig at alle gjør alt likt. Det er det uansett helt umulig å gjennomføre, og sånn er det jo heller ikke i en familie-hverdag. Der blir barna møtt ulikt etter hvem de er og hva slags behov de har, og der oppfører en seg forskjellig når en er glad og opplagt eller trøtt, lei seg, frustrert eller sinna.

- Vi har ikke denne oppfattelsen at det er en rett og en feil måte å gjøre ting på. Vi må være oss sjøl. Det kan forresten hende at vi gjør en hel haug ting likt på Hiimsmoen også, smiler hun.

- Vi bare tenker ikke på det, streber

ikke etter det. Det blir bare en del av kulturen.

GRUPPA SOM VIRKEMIDDEL

For de har grenser på Hiimsmoen. Det er absolutt ikke sånn at alt er greit, og at få ungdommene det ikke som de vil, er det bare å gå til en annen voksen.

Viktige virkemidler som bidrar til gode grenser er klare rutiner og streng struktur på hverdagens aktiviteter. Dette viker de lite på.

Gangdal kan fortelle om mye forutsigbarhet. Det er mye som gjentar seg, og det blir ganske enkelt presentert som "sånn gjør vi det bare her". Det gir ungdommene lite å spille på.

Og når en elev har oppført seg på en måte som skaper mye uro i ungdomsgruppa i form av dårlig atferd eller rusing, kan skjerming være et tiltak. Da tar de voksne med seg denne ungdommen vekk fra kollektivet i noen dager for samtaler.

- Men det er viktig at vi ikke legger for



mye skyld på dem, og at vi er tydelige på at hensikten i utgangspunktet ikke er at de skal gjøre oss fornøyd – det er for seg sjøl de skal bli konstruktive. De har hørt for mye i livet at ting er deres skyld. De fleste av dem er stempla som en som hele tida lager problemer, presiserer Hægglund.

MÅ LÆRE Å LIKE SEG SJØL

Det er viktig for de voksne at ungdommen finner en indre motivasjon. En forutsetning for det er at de må begynne å like seg sjøl.

- For at de skal kunne like seg sjøl, må vi like dem og bli glad i dem. Vi må få tak i den enkelte ungdommens personlighet. Ikke alle kan bli glade i alle, men nesten alltid er det noen som blir glad i dem. Når noen er "vanskelige å like", er litt usynlige eller har andre mønstre som er utfordrende å møte for oss som voksne, er det interessant i seg sjøl. Da blir det et tema i veiledninga for alle, eller i den individuelle veiledninga vi får.

STOLER PÅ DET DE GJØR

Men ingenting er enkelt og ingenting

går fort, på Hiimsmoen. Hægglund forteller at siden de fleste kommer dit på barnevernets tvangsparagraf, må de voksne bryte igjennom mye motstand." De færreste som kommer til kollektivet vil egentlig være der i utgangspunktet. Likevel er den gjennomsnittlige oppholdstida ved Stiftelsen Hiimsmoenkollektivet ca 2 år.

- Vi hviler i vårt eget forholdningssett, tar tida til hjelp og stoler på at det vi holder på med er godt, at det virker på sikt. Og plutselig ser vi at noe skjer – ofte etter lang tid.

For å opprettholde denne tilliten til at det de gjør virker og er bra, er det viktig at det er voksne på kollektivet som har holdt på lenge – voksne som holder fast ved ideologien og forholdningssettet, som stoler på det de gjør, og har med seg historia til kollektivet.

Og foreløpig er det tilrekkelig mange som har blitt.

- Over halvparten av de 22 medleverne som er her nå har vært her i mer enn 10

år, avslutter Johan Hægglund.

Da kan en trygt snakke om stabilitet.



"Når noen er "vanskelige å like", er litt usynlige eller har andre mønstre som er utfordrende å møte for oss som voksne, er det interessant i seg sjøl. Da blir det et tema i veiledninga for alle, eller i den individuelle veiledninga vi får," sier Johan Hægglund ovenfor her. Og veiledning er noe de legger stor vekt på på Hiimsmoen. Blikk utenfra skaper gode korrektiver – og Iris Johansson har vært dette blikket i 23 år. Siden 1992 har hun vært veileder for de ansatte. Og hvorfor ungdommene på Hiimsmoen er så lite voldelig, synes hun det er lett å svare på:

- Vold kommer fra avmakt og redsel. Blir ikke de følelsene utløst, blir det heller ikke vold. Her trykker de ikke på de knappene. Her er det kjærlighet og omsorg. Det er voldsforebyggende også for dem som tidligere har vært voldelige.

